

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

יזמות בית ספרית במערכות חינוך ציבוריות - 34649

תאריך עדכון אחרון 15-10-2025

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2026

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' אורי איל

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: ori.eyal1@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ד', 9:30-10:30

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס עוסק בדרגות החופש ליזמות ולהתחדשות במערכת החינוך, תוך התייחסות למתח הקיים בין מיבנה לסוכנויות (agency) במערכות ממוסדות.

מטרות הקורס:

בחינה ביקורתית של סוגיות הנוגעות לייסוד בתי-ספר, מאפייניהם של מיזמים חינוכיים, אסטרטגיות לגיוס תמיכת עמיתים בתהליכי התחדשות פנים ארגוניים, מיבנה הרשת הארגונית וההזדמנויות שמספקת ליזמות חינוכית, תפקיד המנהיגות ביזמות ומחיריה האפשריים של פעולה בחסות ממסדית. סוגיות אלו ידנו תוך התמקדות ביכולת למסד ולהפיץ בבתי-ספר יזמות חינוכית משמעותית הבאה מלמטה.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לזהות את הצורך בהתחדשות בתחום החינוך וביזמות בית ספרית בתנאי מציאות שונים.
2. להעריך את דרגות החופש ליזמות ולהתחדשות במערכת החינוך בתנאים משתנים.
3. לבקר סוגיות בתחום היזמות וההתחדשות במערכת החינוך תוך התייחסות למתח הקיים בין מיבנה לסוכנויות (agency) במערכות ממוסדות.
4. לנתח מיזמים חינוכיים לאור תיאורית בתחום.

דרישות נוכחות (%) :

80%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות ודיונים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מה בין יזמות, חדשנות ושינויי.
2. יזמות כמאפיין כמותי או כמאפיין איכותי? הצגת פרופילים שונים של יזמות.
3. מאפיינים אישיותיים מול מאפיינים סוציולוגים ביזמות.
4. יזמות כמאפיין ארגוני:
 - א. מיבנים ארגוניים שונים והזדמנויות שונות ליזמות.
 - ב. הפער בין הרצוי למצוי כאינדקטור ליזמות.
 - ג. יזמות פנים ארגונית, דרגות חופש ליחיד, אוטונומיה ובקרה ארגונית.
5. מאפיינים מערכתיים ביזמות:
 - א. מרכז-ביזור.
 - ב. חיבורים הדוקים ורופפים.
 - ג. תהליכי מיסוד.
 - ד. סוכנויות ו-sensemaking

6. יזמות בין מרכז לפריפריה.
7. יזמות ממסדית.
- א. יזמות בחסות ממסדית.
- ב. יזמות ברמת המחוז.
8. האם כל היזמים מנהיגים? או יזמות כאחד מהאסטרטגיות האפשריות של מנהיגים. נושאים: גישות שונות לנתוח תופעת המנהיגות (האישיות, ההתנהגות, הנסיבתית), בין מנהל למנהיגות, מנהיגות טרנספורמטיביות ומנהיגות טרנסאקטיבית.
9. רשתות ארגוניות ויזמות חינוכית.
- א. הקשר בין הרשת הארגונית לבין פרופילי יזמות שונים? מבט סטרקטורלי על יזמות.
- ב. הקמת בתי ספר באמצעות שימוש בהון חברתי ותרבותי.
10. יזמות עסקית לעומת יזמות ציבורית. בין הרלוונטי לגיטימי.
11. התהליך היזמי: העלאת רעיונות, חשיבה יצירתית או חשיבה שיטתית.
12. האם ניתן לתכנן יזמות: התוכנית העסקית.
13. גיוס משאבים ואילוצים.
14. תהליכי שינוי בארגונים.
15. יזמות ציבורית ואתיקה.
16. תהליכי הערכה ולמידה ארגונית הקשורים ביזמות.
17. Sustainability של יזמות

חומר חובה לקריאה:

1. מה בין יזמות, חדשנות ושינוי.

גורדון ד. ועמיתיו (תשנ"ד), "יזמה מהי?", בתוך: תכנון מדיניות החינוך: ניירות עמדה תש"ן-תשנ"ג, כרך ראשון, דנילוב י. (עורכת), ירושלים, משרד החינוך, התרבות והספורט, המזכירות הפדגוגית. [(9) 379.15/5 ת (000883786) ספרית חינוך]

ימיני, מ. ושגיא, נ. (2018). יזמות: גבולות השיח, התפתחותו ומורכבותו (פרק 1, עמ' 41-7). יזמות וחינוך. מאגנס: ירושלים.

2. יזמות כמאפיין כמותי או כמאפיין איכותי? הצגת פרופילים שונים של יזמות.

Schollhammer, H. (1982), "Internal corporate entrepreneurship", In C.A. Kent, D.L. Sexton, and K.H. Vasper (eds.), *Encyclopedia of entrepreneurship*: pp. 209-223, Prentice Hall, Englewood Cliffs. (באתר)

3. מאפיינים אישיותיים מול מאפיינים סוציולוגיים ביזמות.

Borasi, R., & Kara F. (2010) "Entrepreneurial Attitudes and Behaviors that Can Help Prepare Successful Change-Agents in Education." *The New Educator* 6(1), 1-29.

4. יזמות כמאפיין ארגוני:

א. מיבנים ארגוניים שונים והזדמנויות שונות ליזמות.

ב. הפער בין הרצוי למצויי כאינדקטור ליזמות.

ג. יזמות פנים ארגונית, עצמאות ליחיד, אוטונומיה ובקרה ארגונית.

Slevin, P.D., & Covin, G.J. (1990), "Juggling entrepreneurial style and organizational structure - How to get your act together." *Sloan Management Review*, 31(2), 43-53.
(בכתבי העת בספרייה)

5. מאפיינים מערכתיים ביזמות:

א. מרכז-ביזור.

Boyett, I., & Finlay, D. (1993). "The emergence of educational entrepreneur." *Long Range Planning*, 26 (3), 114-122.

כתובת האתר בו נמצא המאמר:

<http://vsfx.cc.huji.ac.il:3210/sfxlcl41?sid=google&auinit=I&aulast=Boyett&atitle=The+emergence+of+the+educational+entrepreneur&title=Long+range+planning&volume=26&issue=3&date=1993&spage=114&issn=0024-6301>

ענבר ד. (1987), התיתכן אוטונומיה במערכת חינוך ריכוזית, ע' 53-71, בתוך: אוטונומיה בחינוך, פרידמן י. (עורך), הנרייטה סאלד.

[370.192.2 / א 51 (000861001) ספריית חינוך- שמורים]

ב. חיבורים הדוקים ורופפים.

Orton, D. & Weick, K. (1990) "Loosely Coupled Systems: A Reconceptualization" *Academy of Management Review*, 15(2), 203-223.

כתובת האתר בו נמצא המאמר:

<http://www.jstor.org/stable/258154>

ג. תהליכי מיסוד.

Meyer J.W & Rowan B. (1977/8). "Institutional organizations, formal structure as myth and ceremony." *American journal of sociology*, 83 (2), 340-363.

(בכתבי העת בספרייה הכללית)

(המאמר מתורגם לעברית) (באתר)

כתובת האתר בו נמצא המאמר:

<http://www.jstor.org/stable/10.2307/2778293>

ד. סוכנויות ו-sensemaking

Ho, C. S. M., Eyal, O., & Man, T. W. Y. (2025). Profiling teacher leaders through entrepreneurial behaviours: a cluster analysis. *Journal of Educational Administration*, 63(1), 109-125.

<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/jea-03-2024-0079/full/html>

Weick, K. E., Sutcliffe, K. M & Obstfeld, D. (2005). "Organizing and the process of sensemaking." *Organization science* 16(4), 409-421.

Kolderie, T, (2003) "Teacher-ownership as entrepreneurship in public education." *Social Entrepreneurship* 2.(1) 97-114.

6. יזמות בין מרכז לפריפריה.

Eyal, O. & Inbar, D. E. (2003). "Developing a public school entrepreneurship inventory: Theoretical conceptualization and empirical examination." *International Journal of Entrepreneurial Behavior and Research*, 9(6), 221-244. (באתר)

כתובת האתר בו נמצא המאמר:

<http://vsfx.cc.huji.ac.il:3210/sfxlcl41?sid=google&auinit=O&aulast=Eyal&atitle=Developing+a+public+school+entrepreneurship+inventory:+theoretical+conceptualization+and+empirical+examination&title=International+journal+of+entrepreneurial+behaviour+%26+research&volume=9&issue=6&date=2003&spage=221&issn=1355-2554>

Shani, S., & Yemini, M. (2024). Is educational entrepreneurship context-dependent? Insights from directors of Israeli local education authorities. *Leadership and Policy in Schools*, 23(2), 219-234.

https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15700763.2022.2110505?casa_token=Rn63Qq61D-kAAAAA%3ACQDXD4Xlqv4OcOY3q9M5FZMAEWUY9Bz0eScfjj8COaMe1pTbPhoGI76VrP2NL7InE6uT9HjZ3Q4w3Ake

7. יזמות ממסדית.

א. יזמות בחסות ממסדית.

Eyal, O. (2007). "Governmental sponsorship as a mechanism restricting school entrepreneurship." *Educational Planning*, 16(1), 1-11.

כתובת האתר בו נמצא המאמר:

<http://isep.info/70116-Book-WebVersion.pdf#page=7>

ב. יזמות ברמת המחוז.

Preston, C., Goldring, E., Berends, M., & Cannata, M. (2012). "School innovation in district context: Comparing traditional public schools and charter schools." *Economics of Education Review* 31(2), 318-330.

8. האם כל היזמים מנהיגים? או יזמות כאחד מהאסטרטגיות האפשריות של מנהיגים. נושאים: גישות שונות לנתוח תופעת המנהיגות (האישיות, ההתנהגות, הנסיבות), בין מנהל למנהיגות, מנהיגות טרנספורמטיביות ומנהיגות טרנסאקטיביות.

Balasi, A., Iordanidis, G., & Tsakiridou, E. (2023). *Entrepreneurial leadership behaviour of primary school principals across Europe: a comparative study.*

International journal of educational management, 37(5), 1067-1087.

כתובת האתר בו נמצא המאמר:

https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/ijem-04-2023-0208/full/html?casa_token=CxO3IRscj1QAAAAA%3AUj0F9uIKYBmrhuwaVmJTTjbwRs8LZvjx-0u2-wNwCOAiae_VM3C3Y5Nv3fBs5cO5DPY9RdvV0m0YV1pVGYKV4bH7UotJaqtdXu9ba74YhwfRN66eZZVUA

Eyal, O., & Kark, R. (2004). "How do transformational leaders transform organizations? A study of the relationship between leadership and entrepreneurship." *Leadership and Policy in Schools*, 3(3), 211-235.

(באתר)

כתובת האתר בו נמצא המאמר:

<http://vsfx.cc.huji.ac.il:3210/sfxlcl41?sid=google&auinit=O&aulast=Eyal&atitle=How+do+transformational+leaders+transform+organizations%3F+A+study+of+the+relationship+between+leadership+and+entrepreneurship&title=Leadership+and+policy+in+schools&volume=3&issue=3&date=2004&spage=211&issn=1570-0763>

אבוליו ב. (1999), "הטווח המלא של המנהיגות - בדרך להעלאת רמת האפקטיביות של היחיד, הקבוצה והארגון", בתוך: גוגן וזכאי (1999), מנהיגות וטיפוח מנהיגות - מהלכה למעשה, משרד-הבטחון.

[הכללית ספריה (000450101) HM141m26]

[ס"עו ספריית (001148931) 301.1553 (1) M 26]

9. רשתות ארגוניות ויזמות חינוכית.

א. הקשר בין הרשת הארגונית לבין פרופילי יזמות שונים? מבט סטרקטורלי על יזמות.

Burt R.S (1992), *Structural holes*, Harvard, introduction, pp. 1-45.

[שמורים- כללית ספריה (000395288) HD41B88]

Tiippana, N., Korhonen, T., & Hakkarainen, K. (2024). *Teachers' External Networking: Expanding Pedagogical Practices in Finland*. *The Teacher Educator*, 4(4), 480-501.

כתובת האתר בו נמצא המאמר:

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/08878730.2024.2341379>

ב. הקמת בתי ספר באמצעות שימוש בהון חברתי ותרבותי.

Eyal, O. (2008). "When parents choose to start up a school: A social-capital perspective on educational entrepreneurship." *Journal of Educational Administration* 46(1), 99-118.

(באתר)

כתובת האתר בו נמצא המאמר:

<http://vsfx.cc.huji.ac.il:3210/sfxlcl41?sid=google&auinit=O&aulast=Eyal&atitle=When+parents+choose+to+start+up+a+school:+A+social-capital+perspective+on+educational+entrepreneurship&title=Journal+of+Educational+Administration&volum>

10. יזמות עסקית לעומת יזמות ציבורית. בין הרלוונטי ללגיטימי.

Drucker, P.F. (1985), *Innovation and entrepreneurship - Practice and principles*, Harper and Row, New York. pp. 177-188.
[ככלית (000194143) HD 2346.U.5D78]

Kerchner, C.T. (1988), "Bureaucratic entrepreneurship: The implications of choice for school administration." *Educational Administration Quarterly*, 24(4), 381-392.
(ספרית חינוך)

כתובת האתר בו נמצא המאמר:

<http://vsfx.cc.huji.ac.il:3210/sfxlcl41?sid=google&auinit=CT&aulast=Kerchner&atitle=Bureaucratic+Entrepreneurship:+The+Implications+of+Choice+for+School+Administration.&title=Educational+administration+quarterly&volume=24&issue=4&date=1988&spage=381&issn=0013-161X>

התהליך היזמי:

11. העלאת רעיונות ואיתור הזדמנויות.

Ho, C. S. M., & Man, T. W. Y. (2022). *The conditions of opportunity recognition in schools: An investigation of how entrepreneurial teachers discover new educational opportunities*. *Journal of Professional Capital and Community*, 7(2), 109-125.

https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/jpcc-04-2021-0022/full/html?casa_token=vO32nOVhi84AAAAA:3boAgXdjBhr--M-6loVhZzffquLWaHobeHIUH-0R9GDWNjcBNPzBRZZL18U8xSnPX1cw2QHv8IDDxq05P8quCW7SGvvBQzn6ctDvUgCoToTmh_siOFAP9g

Tubin, D. & Ofek-Regev, N. (2010). "Can a school change its spots? The first year of transforming to an innovative school." *Journal of Educational Change*, 11, 95-109.

12. האם ניתן לתכנן יזמות: התוכנית העסקית.

Tubin, D. (2009). "Planning an Innovative School How to Reduce the Likelihood of Regression toward the Mean." *Educational Management Administration & Leadership* 37(3), 404-421.

13. גיוס משאבים ואילוצים.

ימיני, מ. ושגיא, נ. (2018). חקר האינטראקציה בין בתי ספר לעמותות- מקרי מבחן מישראל ומגרמניה (פרק 6, עמ' 132-164). יזמות וחינוך. מאגנס: ירושלים.

14. תהליכי שינוי בארגונים.

פופר מ. (1998), "תהליכי שינוי מערכתי בארגונים לא עסקיים", מערכות, מס' 356, עמ' 7-12.
(בכתבי העת בספריה)

15. יזמות ציבורית ואתיקה.

Leffler, E. (2009). "The many faces of entrepreneurship: A discursive battle for the school arena." *European Educational Research Journal*, 8(1), 104-116.

16. תהליכי הערכה ולמידה ארגונית הקשורים ביזמות.

McCharen, B., Song, J., & Martens, J. (2011). "School innovation: The mutual impacts of organizational learning and creativity." *Educational Management Administration & Leadership* 39(6), 676-694.

17. Sustainability של יזמות

Giles, C., & Hargreaves, A. (2006). "The sustainability of innovative schools as learning organizations and professional learning communities during standardized reform." *Educational Administration Quarterly*, 42(1), 124-156.

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי:

מבחן ממוחשב בחוות המחשבים 100 %

מידע נוסף / הערות: